

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jalometallituotteista annettua lakia, kauppakamarilakia, kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annettua lakia, perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annettua lakia, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettua lakia, tilaajan selvitysvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettua lakia, merimiesten vuosilomalakia, Patenti- ja rekisterihallituksesta annettua lakia, työsopimuslakia, työntekijöiden lähettämisestä annettua lakia ja vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla niin, että oikaisuvaatimus olisi nykyistä laajemmin käytössä muutoksenhaun ensi vaiheena, jolloin hallintotuomioistuimeen saa valittaa vasta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Esityksessä ehdotetaan myös, että valituslupasääntelyn soveltamisalaa laajennetaan uusiin asiaryhmiin muutoksenhaussa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annettu laki ehdotetaan vanhentuneena kumottavaksi.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on jatkaa muutoksenhakusäännösten kehittämistä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla, tehostaa ja nopeuttaa oikeussuojan antamista hallintoasioissa sekä kehittää korkeimman hallinto-oikeuden roolia hallintoa ja hallintolainkäyttöä linjaratkaisin ohjaavan tuomioistuimen suuntaan. Esityksellä pyritään myös edelleen yhtenäistämään ja selkeyttämään muutoksenhakusääntelyä eri asiaryhmissä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kahden kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Yleistä.....	4
2 NYKYTILA.....	6
2.1 Muutoksenhaku hallintoasioissa.....	6
2.2 Käytäntö.....	9
2.3 Nykytilan arviointi.....	9
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	10
3.1 Tavoitteet.....	10
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	11
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	12
5 ASIAN VALMISTELU.....	12
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	13
YKSIYSKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	14
1.1 Laki jalometallituotteista.....	14
1.2 Kauppakamarilaki.....	14
1.3 Laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä.....	15
1.4 Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta.....	15
1.5 Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta.....	16
1.6 Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä.....	16
1.7 Merimiesten vuosilomalaki.....	16
1.8 Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta.....	17
1.9 Työsopimuslaki.....	17
1.10 Laki työntekijöiden lähettämisestä.....	17
1.11 Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta.....	17
1.12 Laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta.....	18
2 VOIMAANTULO.....	18
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	18
LAKIEHDOTUKSET.....	20
1. Laki jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta.....	20
2. Laki kauppakamarilain 3 ja 10 §:n muuttamisesta.....	21
3. Laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 21 §:n muuttamisesta.....	22
4. Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	23
5. Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	24
6. Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	25
7. Laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta.....	26
8. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	27
9. Laki työsopimuslain 11 a luvun 7 §:n muuttamisesta.....	28
10. Laki työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 38 §:n muuttamisesta.....	29

11. Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	30
12. Laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain kumoamisesta	31
LIITE	32
RINNAKKAISTEKSTIT	32
1. Laki jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta	32
2. Laki kauppakamarilain 3 ja 10 §:n muuttamisesta.....	34
3. Laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 21 §:n muuttamisesta	36
4. Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	37
5. Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	38
6. Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	39
7. Laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta.....	40
8. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	41
9. Laki työsopimuslain 11 a luvun 7 §:n muuttamisesta	42
10. Laki työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 38 §:n muuttamisesta	43
11. Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	44

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Muutoksenhaku hallintopäätökseen on keskeinen päätöksenteon jälkeinen oikeusturvakeino. Hallintoasioissa voi olla useita muutoksenhakuvaiheita. Useissa asiaryhmissä on nykyisin oikaisuvaatimus hallintoviranomaiselle muutoksenhaun ensi vaiheena. Yleissäännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja sen käsittelyssä noudatettavasta menettelystä lisättiin hallintolakiin (434/2003) vuonna 2010. Siitä, millaisissa asioissa oikaisuvaatimus on käytössä, säädetään erikseen eri hallinnonalojen lainsäädännössä. Tällöin hallinto-oikeuteen saa valittaa vasta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Oikaisuvaatimuksen käyttöala on vähitellen laajentunut niin, että sen ulkopuolella ei enää ole työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännössä suuria asiaryhmiä, joihin se soveltuisi. Joissakin asiaryhmissä haetaan kuitenkin edelleen muutosta valittamalla suoraan hallinto-oikeuteen.

Hallintopäätöksestä tai oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä saa tavallisesti valittaa hallinto-oikeuteen ja hallinto-oikeuden päätöksestä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan kuitenkin suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Hallintolainkäyttölaissa säädetään myös valituslupaperusteista.

Siitä, millaisissa asioissa valittamiseen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tarvitaan valituslupa, säädetään erikseen eri hallinnonalojen lainsäädännössä. Valituslupajärjestelmän käyttöala on laajentunut vähitellen niin, että korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuneista valitusasioista noin puolet kuuluu nykyisin valituslupajärjestelmän piiriin.

Yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman keskeinen linjaus on säädösten sujuvoittaminen. Linjaus tarkoittaa muun muassa lupa- ja valitusprosessien nopeuttamista ja viranomaisten keskinäisten valitusten minimoimista. Hallitusohjelma ja siihen liittyvä kärkihanke säädösten sujuvoittamisesta edellyttävät kunkin ministeriön toimivaltaan kuuluvien lakien muutoksenhakusäännösten uudelleenkartoitusta ja arviointia siitä, onko oikaisuvaatimusmenettely tai valituslupa perusteltua lisätä asiaryhmiin, joissa niistä ei ole säädetty.

Valituslupasäätelyä on laajennettu 1.1.2016. Hallinto-oikeudellisessa muutoksenhaussa eräissä asiaryhmissä laajennettiin ensi vaiheena oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöä ja vastaavasti valituslupamenettelyn käyttöä valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mahdollisimman laaja valituslupan käyttö on yksi sujuvoittamiskeino. Perusteita valituslupamenettelyn käytön laajentamiselle antaa muun muassa perustuslakivaliokunnan (PeVL 55/2014 vp.) muuttunut linjaus asiassa ja hallitusohjelman linjaus säädösten sujuvoittamisesta. Lauri Taras-tin arviointiryhmän raportissa (Ympäristöministeriön raportteja 13/ 2015: Ympäristömenette-lyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen) ehdotettiin valituslupasäätelyä kaikkiin ympäristön käyttöä koskeviin asioihin. Raportin liitteenä olevassa selvityksessä valituslupajärjestelmän laajentamismahdollisuuksista on ehdotukselle varsin pitäviä perusteluja.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt läpi oman hallinnonalan lainsäädännön ja arvioinut mahdollisuudet lisätä oikaisuvaatimus ja valituslupa asioihin, joissa siitä ei ole säädetty. Esi-

tykseen ei sisälly ehdotuksia oikaisuvaatimuksen tai valitusluvan käytön laajentamisesta kaikissa niissä asiaryhmissä, joihin ne voivat soveltua. Oikaisuvaatimuksen ja valituslupasääntelyn soveltuvuus asioissa, joita koskeva erillinen lainsäädäntöhanke on vireillä tai tarkoitus käynnistää lähiaikoina, arvioidaan erikseen yhtenäisten periaatteiden pohjalta näiden erillisten lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä. Esitykseen ei sisälly ehdotuksia myöskään asiaryhmistä, joissa lainvalmisteluhanketta ei ole vireillä, mutta joihin liittyy sellaisia erityisiä näkökohtia, joiden vuoksi säännösten muutostarvetta on niihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi tarkoituksemukaista arvioida lähemmin erikseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimivaltaan kuuluvien lakien muutoksenhakusäännösten systemaattinen uudelleen läpikäynti tehtiin 1.9.2015 - 29.2.2016 välisenä aikana. Ministeriön osastoilta pyydettiin näkemykset oikaisuvaatimuksen ja valitusluvan käytön soveltuvuudesta asioissa, joissa ne eivät ole käytössä. Samalla selvitettiin muiden viranomaisten valitusoikeuksia ministeriön hallinnonalan asioissa sekä vireillä olevat säädöshankkeet, joiden yhteydessä muutostenhakusäännösten muutokset voidaan tehdä.

Osa työ- ja elinkeinoministeriön lainsäädännöstä on sellaista, että muutoksenhakusäännöksiä ei katsota olevan tarpeen tarkistaa. Usean lain osalta muutoksenhakusäännösten muutostarve voidaan arvioida vireillä tai käynnistymässä olevan lainvalmisteluhankkeen yhteydessä. Monessa vireillä olevassa lainvalmisteluhankkeessa on jo arvioitu ja esitetty tehtäväksi muutoksia muutoksenhakusäännöksiin.

Seuraavien lakien osalta muutoksenhakusäännösten tarkistamistarve arvioidaan ja tarvittavat muutokset tehdään erillisvalmistelussa: maakaasumarkkinalaki (508/2000), sähkömarkkinalaki (588/2013), laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013), laki biopolttoainesten käytön edistämiseksi liikenteessä (446/2007), laki biopolttoaineista ja bionesteistä (393/2013), laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta (1396/2010), laki tuontipolttoainesten velvoitevarastoinnista (1070/1994), energiatehokkuuslaki (1429/2014), kaivoslaki (621/2011), laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012), kilpailulaki (948/2011), laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), siviilipalveluslaki (1446/2007), palkkaturvalaki (866/1998), merimiesten palkkaturvalaki (1108/2000), kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011), laki lelujen turvallisuudesta (1154/2011), turvavarastolaki (970/1982), laki julkisista hankinnoista (348/2007) sekä laki valmismatkaliikenteestä (939/2008). Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2016 vp.).

Tuoteturvallisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä valmistelussa on ollut kaksi horisontaalista lakia ja kuusi sektorilakia, joihin on valmistelun aikana katsottu tarkoituksenmukaiseksi lisätä muutoksenhakusäädöksiin valituslupa. Eduskunnassa on parhaillaan uudistettavana ja käsiteltävänä hallituksen esitykset hissiturvallisuuslaiksi (HE 23/2016 vp.), mittauslaitelaiksi (HE 30/2016 vp.), eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettavaksi laiksi (HE 40/2016 vp.), räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annettavaksi laiksi (HE 20/2016 vp.) ja räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annettavaksi laiksi (HE 19/2016 vp.). Tähän pakettiin liittyy myös hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista (HE 21/2016 vp.). Tämän esityksen käsittely erotettiin eduskuntakäsittelyn aikana muusta tuotesääntelypaketista. Laki eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista (278/2016) tuli voimaan 27.4.2016.

Lisäksi sähköturvallisuuslain (410/1996) ja painelaitelain (869/1999) uudistamista koskevat hallitukset esitykset (HE 116/2016 vp. ja HE 117/2016 vp.) on annettu heinäkuussa eduskunnalle. Ministeriön päätöksiin ei näissä asiaryhmissä ehdoteta lisättäväksi oikaisuvaatimusta.

Näihin asiaryhmiin oikaisuvaatimuksen lisääminen ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen lisäisi turhaa muutoksenhaun kestoa eikä tuottaisi lisäarvoa valittajan oikeusturvan kannalta. Näissä asiaryhmissä ministeriön päätökset perustuvat käytännössä hakijan esittämiin laissa vaadittuihin selvityksiin ja todistuksiin niin sanottuun akkreditointitodistukseen hakijan pätevyydestä ja osaamisesta tietyllä toimialalla. Akkreditointitodistuksen myöntää akkreditoinnista vastaava viranomainen, joka on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston Finas akkreditointiyksikkö (Finas akkreditointipalvelu). Valvontaviranomaisen päätökset edellyttävät asiakysymysten lisäksi vaativaa oikeudellista harkintaa. Asiat selvitetään huolellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä ja päätökset perustellaan asianmukaisesti. Mahdolliset virheet korjataan hallintolain 8 luvun mukaisesti. Hallintolainkäyttölain mukaan ministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) annetun lain, alueiden kehittämisen ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014), ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä annetun lain (657/2015) sekä eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) osalta muutoksenhakusäännösten muutostarpeet arvioidaan maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden lainsäädäntöä.

Tähän hallituksen esitykseen on otettu sellainen lainsäädäntö, jonka osalta ei ole muuta erillisvalmistelua parhaillaan käynnissä tai suunnitteilla.

2 Nykytila

2.1 Muutoksenhaku hallintoasioissa

Oikeusturvan takeet hallintomenettelyssä

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6(1) artiklan mukaan henkilöllä on asiassa, joka koskee hänen oikeuttaan tai velvollisuuttaan, oikeus saada asiansa käsitellyksi vähintään yhdessä tuomioistuinnasteessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisukäytännössään korostanut oikeusturvan saatavuutta ja tehokkuutta.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6(1) artiklaan sisältyy myös vaatimus oikeudenkäynnin kohtuullisesta kestosta. Oikeudenkäynnin viivytyksettömyydestä on muodostunut tärkeä osa oikeusturvaa. Asianosaisen oikeusturvan kannalta on tärkeää, että lainmukainen ja tosiasioita vastaava päätös saadaan mahdollisimman aikaisessa käsittelyn vaiheessa. Asianosaiselle myönteinenkin ratkaisu voi käytännössä käydä merkityksettömäksi, jos lainvoimaisen ratkaisun saaminen kestää liian pitkään.

Perussäännös hallinnon lainalaisuudesta on perustuslain 2 §:ssä. Sen mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Oikeusturvaa koskevassa perustuslain 21 §:ssä edellytetään, että käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Keskeiset säännökset hallintomenettelyn oikeusturvatakeista ovat hallintolaissa. Hallinnon oikeusperiaatteita koskevan hallintolain säännöksen (6 §) mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Hallintolakiin sisältyvät yleiset säännökset esimerkiksi asian viivytyksettömästä käsittelystä ja käsittelyaika-arvion antamisesta, virkamiehen esteellisyydestä, asian selvittämisestä, asianosaisen kuulemisesta, päätöksen muodosta ja perustelemisesta sekä oikaisuvaatimusohjeen tai valitusosoituksen antamisesta.

Hallintolaissa säädetään myös asiavirheen korjaamisesta (50 §) sekä kirjoitus- tai laskuvirheen tai muun niihin verrattavan ilmeisen virheen korjaamisesta (51 §). Korjaamisasian käsittely ei vaikuta valitusajan tai muun määräajan kulumiseen. Päätökseen, jolla viranomainen on hylännyt virheen korjaamista koskevan vaatimuksen, ei saa hakea muutosta valittamalla (53 §).

Hallintoasian käsittelyyn liittyvien asiakirjojen julkisuudesta ja asianosaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Hallintoasia käsitellään virkavastuulla. Yleiset säännökset virkamiehen velvollisuuksista ovat valtion virkamieslaissa (750/1994) ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003).

Oikaisuvaatimus

Yleissäännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja sen käsittelyssä noudatettavasta menettelystä lisättiin hallintolakiin vuonna 2010. Siitä, millaisissa asioissa oikaisuvaatimus on käytössä, säädetään erikseen eri hallinnonalojen lainsäädännössä.

Hallintolain 7 a lukuun lisättiin vuoden 2016 alusta myös säännökset siitä, kenellä on oikeus vaatia oikaisua, oikaisun vaatimisesta päätöksen tehneeltä viranomaiselta tai muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta ja oikaisuvaatimuksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen. Lisäykset olivat osa laajempaa uudistusta eräiden muutostenhakusäännösten tarkistamista. Hallintolain 7 a luvun säännöksiä sovelletaan, jos erityislaeissa ei ole näistä poikkeavia säännöksiä.

Hallintolain 49 a §:n 1 momentin mukaan laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa vaatia oikaisua. Tällöin päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, kenellä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus. Oikaisua saa vaatia se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Viranomainen saa lisäksi vaatia oikaisua, jos laissa niin säädetään tai jos muutoksenhakuoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

Hallintolain 49 d §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksen muodosta ja sisällöstä. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen. Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon vaaditaan oikaisua, sekä se, millaista oikaisua vaaditaan ja millä perusteilla sitä vaaditaan.

Hallintolain mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

Oikaisuvaatimukseen annetussa päätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Ratkaisuvaihtoehtoina ovat hallintopäätöksen muuttaminen, kumoaminen tai oikaisuvaatimuksen hylkääminen.

Hallintolain 49 f §:ssä säädetään päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Päätöstä, johon saa vaatia oikaisua, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Kun oikaisuvaatimus on tehty, oikaisuvaatimuksen käsit-

televä viranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Täytäntöönpanon kieltämis- tai keskeytysasiassa annettuun ratkaisuun ei saa hakea erikseen muutosta.

Oikaisuvaatimus on vähitellen kehittynyt useissa asiaryhmissä muutoksenhaun ensimmäiseksi vaiheeksi, jonka tavoitteena on vähentää tarvetta valittaa hallintotuomioistuimeen.

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan oikeuteen

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saa hallintolainkäyttölain mukaan valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä sekä valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä (7 ja 9 §). Hallintolainkäyttölain mukaan erikseen säädetään siitä, milloin valittamiseen tarvitaan valituslupa (13 §).

Lisäksi muussa lainsäädännössä on säännöksiä, joiden nojalla valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen myös eräiden muiden hallintoviranomaisten päätöksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on asiaryhmiä, joissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen valitetaan markkinaoikeuden päätöksistä. Näitä ovat kilpailu- ja valvonta-asiat, julkisia hankintoja koskevat asiat sekä teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnollista rekisteröintiä koskevat asiat. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittaminen edellyttää valituslupaa. Asiasta säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 7 luvun 1 ja 2 §:ssä (100/2013).

Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 7 luvun 4 §:ssä säädetään muutoksenhausta teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa. Markkinaoikeuden ratkaisuun 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädettyä riita- ja hakemusasiasa, 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua riita-asiassa sekä markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskäärän 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valituslupan.

Valituslupajärjestelmä on vähitellen laajentunut useisiin pienempiin asiaryhmiin. Vuonna 2005 hallintolainkäyttölakiin lisättiin yleissäännös valituslupan myöntämisen perusteista (13 §:n 2 momentti). Samassa yhteydessä valituslupajärjestelmä ulotettiin muutamien asiaryhmiin, joissa valitukset ovat pääosin oikeudellisesti yksinkertaisia ja keskenään samankaltaisia sekä taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä (ampuma-aseasiat, jätemaksuasiat, televisiolupa-asiat, valtion perintöasiat, maksuvapautusasiat, verohuojennusasiat sekä eräät siviilipalvelusasiat). Lisäksi vuoden 2016 alusta voimaan tulleilla muutoksilla valituslupavaatimus laajennettiin useisiin asiaryhmiin.

Valituslupaa koskevien hallintolainkäyttölain menettelysäännösten yhtenä tavoitteena on ollut, että valituslupan pyytäminen on valittajan kannalta mahdollisimman yksinkertaista eivätkä muodolliset seikat ole muutoksenhaun esteenä. Valituslupa-asiassa ei tarvita erillistä hakemusta, vaan valituslupaa pyydetään valituskirjelmässä. Tällöin valittajan tulisi esittää myös käsitöksensä siitä, minkä vuoksi valituslupa tulisi myöntää (hallintolainkäyttölain 23 §).

Kun muutoksenhaussa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen tarvitaan valituslupa, lupa on hallintolainkäyttölain 13 §:n myönnettävä, jos jokin laissa mainituista valituslupaperusteista soveltuu kyseessä olevaan tapaukseen. Valituslupa on myönnettävä, jos 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, 2) jos asian

saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi, tai 3) jos valituslupan myöntämiseen on muu painava syy.

Korkein hallinto-oikeus ei toimi valituslupa-asioissakaan pelkästään ennakkopääätöstuomioistuimena. Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä. Jos pääasiassa annetusta ratkaisusta valittaminen on kielletty tai valittamiseen tarvitaan valituslupa, vastaava rajoitus koskee myös valittamista pääasiaan liittyvästä ratkaisusta.

2.2 Käytäntö

Hallituksen esityksessä muutettavaksi ehdotettujen lakien osalta korkeimmassa hallinto-oikeudessa tehtiin yhteensä kymmenen ratkaisua vuonna 2015. Kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain osalta KHO teki kolme ratkaisua, perintätöiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain osalta yhden ratkaisun ja tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain osalta seitsemän ratkaisua.

2.3 Nykytilan arviointi

Hallitusohjelman keskeinen linjaus säädösten sujuvoittamisesta edellyttää muun muassa hallinnollisissa asioissa lupa- ja valitusprosessien nopeuttamista ja viranomaisten keskinäisten valitusten minimointia.

Muutoksenhaun moniportaisuus ei aina lisää oikeusturvaa, mutta se voi pidentää kohtuuttomasti asian käsittelyn kokonaiskestoa. Erityisesti asioissa, joissa on useita asianosaisia, yhden asianosaisen mahdollisuus hakea muutosta monessa portaassa voi viivästyttää lopullisen ratkaisun saamista ja vaikuttaa siten muiden asianosaisten oikeuksien toteutumiseen.

Hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella on valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Viranomaisten keskinäisten valitusten määrä on tarkoitus minimoida esimerkiksi ennakkoneuvottelumenettelyllä. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön läpikäynnin yhteydessä viranomaisten valitusoikeudet eivät osoittautuneet ongelmallisiksi ehdotuksessa mukana olevien lakien osalta eivätkä siten edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Valituslupasääntelyä on laajennettu vuoden 2016 alusta lukien muuttamalla noin 180 lain muutoksenhakusäännöksiä eri hallinnonalojen lainsäädännöstä. Hallituksen esityksen (HE 230/2014 vp) valmistelun yhteydessä kartoitettiin myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muutoksenhakusäännökset. Oikaisuvaatimus- ja valituslupamenettelyä ei esitetty säätämisyjärjestyskysymyksiin vedoten eräisiin keskeisiin asiaryhmiin. Tällaisia asioita olivat elinkeinolupa-asiat (elinkeinoluvan peruuttaminen), hallinnollisten pakkokeinojen täytäntöönpano sekä sellaiset valvonta-asiat, joissa on käytännössä kysymys elinkeinotoiminnan rajoittamisesta, merkittäviä hallinnollisia seuraamuksia koskevat sekä muut sellaiset asiaryhmät, joissa asia selvitetään perusteellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä tai joihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa ja joissa on tärkeää saada asia viivytyksettä tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan (PeVL 55/2014 vp.), että asian laatu tai merkittävyys eivät välttämättä edellytä kaikissa näissäkään asiaryhmissä pääsyä korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa. Valiokunta on omassa käytännössään muun muassa katsonut, että valituslupasääntely ei ole poissuljettua silloinkaan, kun kysymys on hallinnollista seuraamusta koskevasta asiasta (PeVL 14/2013 vp, s. 5). Kokonaisarviointissa voidaan tällöin oi-

kaisuvaatimusmenettelyn puuttumisesta huolimatta päätyä valituslupamenettelyyn ottaen huomioon esimerkiksi seuraamuksen vähäisyys ja oikeuskysymysten yksinkertaisuus sekä ne perusteet, joiden vuoksi korkeimman hallinto-oikeuden on hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentin mukaan myönnettävä valituslupa. Näin ollen valiokunta ei pidä ongelmallisena esimerkiksi ehdotettua ylikuormamaksusta annetun lain muutosehdotusta (25. lakiehdotus).

Lauri Tarastin arviointiryhmän raportissa (Ympäristöministeriön raportteja 13/ 2015: Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen) ehdotettiin valituslupasääntelyä kaikkiin ympäristön käyttöä koskeviin asioihin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteet oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamisen osalta ovat samanlaisia kuin hallituksen esityksessä eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta (HE 230/2014 vp.).

Esityksen tavoitteena on jatkaa hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten kehittämistä ja yhdenmukaistamista siten, että oikaisuvaatimus ja valituslupa olisivat käytössä mahdollisimman laajasti ja yhdenmukaisesti samanlaisissa asiaryhmissä.

Ehdotusten tavoitteena on edelleen siirtää työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännössä painopistettä hallintoasioiden muutoksenhaussa mahdollisimman varhaiseen asian käsittelyvaiheeseen. Tämä lyhentäisi muutoksenhaun kokonaiskestoa ja parantaisi hallintotuomioistuinten toimintaedellytyksiä.

Tavoitteena on myös jatkaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hallintoasioiden muutoksenhakusääntelyn yhtenäistämistä niin, ettei muutoksenhaussa ole erilaisten hallintoasioiden kesken perusteettomia eroja. Sääntelyssä pyrittäisiin ottamaan huomioon asian laatu ja oikeusturvan tarve eri asiaryhmissä. Samankaltaisissa asioissa muutoksenhakumenettely olisi mahdollisimman samanlainen. Ehdotuksissa pyritään myös säännösten yhtenäiseen kirjoitustapaan.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on lisätä oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalaa ja merkitystä hallinnollisten riitaisuuksien ratkaisussa. Oikaisuvaatimuksen lisääminen uusiin asiaryhmiin parantaisi edellytyksiä pitää hallinnollisen oikeusturvan painopiste mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kysymys ei olisi hallintotuomioistuinten tehtävien siirtämisestä hallintoviranomaisille, vaan viranomaisten tehtäväjaon parantamisesta voimavarojen ja oikeusturvatehtävän asianmukaisen kohdentamisen tarkoituksessa.

Hallintopäätösten virheellisyyttä koskevat kysymykset ohjautuisivat ratkaistaviksi nykyistä tehokkaammin päätöksen tehneelle viranomaiselle asian käsittelyn ensivaiheena.

Hallintoviranomaisille ei siirrettäisi hallintotuomioistuimille luonnostaan kuuluvien varsinaisten oikeusriitojen ratkaisemista.

Oikaisuvaatimus esitetään lisättäväksi kauppakamarilakiin (878/2002), perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annettuun lakiin (517/1999) ja merimiesten vuosilomalakiin (433/1984). Oikaisuvaatimuksen lisääminen kauppakamarilaissa tarkoitettuun kauppakamarin perustamislui-

paan ja merimiesten vuosilomassa annetussa tarkoitettuihin poikkeuslupiin turvaisi asioiden joutuisan, nopean ja hallinnollisesti kevyemmän keinon hallinnollisten päätösten uudelleen arvioimiseksi päätöksen tehneessä viranomaisessa. Perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annettuun lakiin oikaisuvaatimuksen lisääminen olisi lisäksi yhdenmukainen kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain sääntelyn kanssa hallinnollisia pakkokeinoja koskevien päätösten kanssa ja vastaisi nykytilaa sen suhteen mihin päätöksiin on mahdollista vaatia oikaisua.

Valituslupa esitetään lisättäväksi jalometallituotteista annettuun lakiin, kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annettuun lakiin koskemaan myös 18 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja 19 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista, perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annettuun lakiin koskemaan myös 11 §:ssä tarkoitettua kieltoa ja 12 §:ssä tarkoitettua toimiluvan peruuttamista, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettuun lakiin, merimiesten vuosilomalakiin, Patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin, työsopimuslakiin, lakiin työntekijöiden lähettämisestä ja vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annettuun lakiin (920/2005).

Valituslupasääntelyn laajentamisen tavoitteena on kehittää korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ylimpänä tuomioistuimena nykyistä enemmän oikeuskäytäntöä ohjaavan tuomioistuinten suuntaan.

Asioiden laatu ja merkittävyys huomioiden valituslupan lisääminen ehdotettuihin asiaryhmiin ei olisi ongelmallinen ottaen huomioon korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät muutoksenhakujärjestelyt ja tarve keskittää ylimmän muutoksenhakuviranomaisen resursseja niihin asioihin ja asiaryhmiin, jotka ovat oikeusturvan kannalta kaikkein oleellisimpia.

Tämä vahvistaisi hallinnon ja hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännön ennakoitavuutta ja yhtenäisyyttä. Tavoitteena on myös turvata oikeudenkäynnin kokonaisuksen kohtuullisuus hallintoasioiden muutoksenhaussa.

Valituslupajärjestelmää on tarkoitus kehittää myös nykyistä yhtenäisemmäksi ja johdonmukaisemmaksi. Tavoitteena on, että valituslupajärjestelmä olisi käytössä kaikissa sellaisissa asiaryhmissä, joihin se soveltuisi. Järjestelmän soveltuminen eri asiaryhmiin tulee arvioida yhdenmukaisilla perusteilla.

Samalla ehdotetaan haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/1974) kumoamista.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat samansuuntaisia kuin eräiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 230/2014 vp.) on esitetty. Tässä esityksessä ehdotetaan oikaisuvaatimusmenettelyn ja valituslupajärjestelmän laajentamista kuitenkin asiamääriltään pieniin asiaryhmiin, joten taloudelliset vaikutukset eivät ole merkittäviä. Valitusmäärät näissä asiaryhmissä ovat vähäisiä. Osassa asiaryhmiä valituksia ei käytännössä ole tehty vuosittain. Vuonna 2015 korkein hallinto-oikeus ratkaisi kymmenen valitusasiaa esityksessä olevien asiaryhmien osalta.

Suoranaiset taloudelliset säästöt ovat melko rajalliset. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistaan vuosittain noin 4 000 valitusasiaa. KHO:n osalta niin sanottu taloudellisuusluku eli vuosittainen toimintameno jaettuna ratkaistujen asioiden määrällä on 2 600 euroa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen viranomaisten toimintaan kohdistuvat vaikutukset ovat samansuuntaisia kuin eräiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista koskevassa hallituksen esityksessä on esitetty. Oikaisuvaatimusjärjestelmän laajentaminen saattaa joissakin asiaryhmissä lisätä jonkin verran hallintopäätöksiä tekevien viranomaisten työmäärää ja toisaalta vähentää hallinto-oikeuksille annettavien lausuntojen laatimiseen kuluva työmäärää. Muutokset hallintotuomioistuinten asiamääriin eivät olisi merkittäviä ottaen huomioon asiaryhmien pienuus.

Valituslupajärjestelmän laajentaminen parantaa korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuuksia huolehtia nykyistä paremmin oikeuskäytännön yhtenäisyydestä. Korkeimman hallinto-oikeuden antamat linjaratkaisut ohjaisivat myös hallintoviranomaisten käytäntöä niin, että hallintopäätösten sisältö olisi nykyistä paremmin ennakoitavissa ja valitusten tarve vähenisi.

Keskeistä on valitusasioiden joutuista käsittely ja voimavarojen keskittäminen KHO:ssa niihin asioihin ja asiaryhmiin, jotka ovat oikeusturvan kannalta tärkeitä.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmistelu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Työ- ja elinkeinoministeriö ja oikeusministeriö ovat neuvotelleet syksyllä 2015 tuotelainsäädännön uudistamisen yhteydessä periaatteista, joiden mukaan muutoksenhakusäännöksiä jatkossa valmistellaan ottaen huomioon hallitusohjelman linjaukset säädösten sujuvoittamisesta ja perustuslakivaliokunnan lausunnon linjaukset (PeVL 55/2014 vp) sekä muu lainsäädännön kehittämistyö muutoksenhakusäännösten osalta. Esityksen perustelut ja tavoitteet vastaavat pitkälti hallituksen esityksessä eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta esitettyjä perusteita. Ehdotus poikkeaa asiaryhmien osalta erityisesti sen suhteen, että nyt esitetään valituslupa laajennettavaksi elinkeinotoimintaa koskeviin hallintopäätöksiin, jotka koskevat pakkokeinojen käyttöä, elinkeinonharjoittajan rekisteristä poistamista, toimiluvan peruuttamista ja hallinnollisia seuraamusmaksuja.

Kyse on sääntelyn yhdenmukaistamisesta ja sujuvoittamisesta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset.

Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja Patentti- ja rekisterihallitukselta. Oikeusministeriö ja korkein hallinto-oikeus (KHO) tukivat ehdotusten tavoitteita.

KHO pitää tärkeänä, että valituslupajärjestelmää jatkuvasti laajennetaan nykyisestään ja voimassa olevaa lainsäädäntöä uudistetaan yhtenäisin periaattein muutoksenhakusääntelyn osalta. Valituslupajärjestelmän myötä korostuu ylimmän tuomioistuimen mahdollisuus ohjata oikeus- ja hallintokäytäntöä päätöksillään, joilla valituslupa myönnetään ja valitus tutkitaan. Muutoksenhakumäärät hallintopäätöksistä, jotka nyt esitetään muutettavaksi, ovat varsin vähäiset. Vuonna 2015 päätöksiä annettiin kymmenen. Vaikka ehdotukset eivät juurikaan kevennä KHO:n työmäärää, on huomattava, että valituslupajärjestelmän laajentamisesta seuraa myönteisiä vaikutuksia muiden asiaryhmien käsittelyyn ja oikeusturvan saatavuuteen kokonaisuutena. KHO katsoo sen oikeusturvatehtävän kannalta tärkeäksi edistää kehitystä, jossa kaikkien

valitusasiain käsittely on joutuisaa ja että voimavarat keskitetään niihin asioihin ja asiaryhmiin, jotka ovat oikeusturvan kannalta kaikkein oleellisimpia.

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) katsoi, että esitetyillä muutoksilla ei käytännössä ole merkittäviä vaikutuksia mahdollisuuksiin hakea muutosta PRH:n päätöksiin.

Oikeusministeriö (OM) katsoo erityisesti oikaisuvaatimuksen lisäämisen kauppakamarilain, perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain, merimiesten vuosilomalain ja työsopimuslain tarkoittamiin asioihin vaativan jatkovalmistelussa arviointia sen suhteen, mihin päätöksiin oikaisuvaatimus soveltuu. OM:n lausunnon johdosta hallituksen esitystä on tarkennettu hallintolain osalta esitettyä oikaisuvaatimusjärjestelmää, perusteluiden kirjoitustapaa on tehty johdonmukaisemmaksi ja lisätty lakiehdotuksiin perusteet aikaisemmasta linjasta (HE 230/2014 vp.) poikkeamiselle.

Oikeusministeriö kannattaa valituslupasäännöstä muutoksenhaussa korkeimpaan hallinto-oikeuteen kaikissa ehdotuksen asioissa. OM viittaa myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 55/2014 vp), jossa perustuslakivaliokunta on katsonut, että muun muassa asian laatu tai merkittävyys ei välttämättä edellytä esimerkiksi elinkeinoluvan peruuttamista tai hallinnollista seuraamusta koskevissa asioissakaan pääsyä korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa. Samoin perustuslakivaliokunnan tuoreessa lausunnossa (PeVL 35/2016 vp) valiokunta on todennut, ettei valituslupasääntelyn laajentaminen valtion virkamieslaissa tarkoitettuihin asioihin ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista. Tässä lausunnossa on viitattu aiempaan PeVL 55/2014 vp lausuntoon ja siinä viitattuihin lausuntoihin.

Lisäksi OM kiinnitti huomiota siihen, että ehdotusten vaikutusten arvioinnissa ei ole arvioitu valituslupasääntelynvaikutuksia asianosaisten oikeusturvaan esimerkiksi siltä kannalta, että ennakoitavuus mahdollisesti vähentäisi valitusten tarvetta ja lopullisen päätöksen saaminen voisi nopeutua.

Ehdotuksen jatkovalmistelussa on huomioitu OM:n ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston näkemykset oikaisuvaatimuksen lisäämisestä kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeistä annettuun lakiin ja perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annettuun lakiin. Oikaisuvaatimuksen lisäämisestä luovuttiin siltä osin kuin kyse on hallinnollisia pakkokeinoja koskevista päätöksistä. Jatkovalmistelussa pyydettiin vielä Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen näkemys oikaisuvaatimuksen ja valituslupan lisäämisestä ns. tilaaja-vastuulain, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain ja työsopimuslain 11 a luvun tarkoittamiin hallinnollisiin seuraamusmaksuihin. Valituslupan lisäämiseen edellä mainitut suhtautuivat myönteisesti.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta on vireillä eri lainsäädäntöhankkeita, joissa tulee myös arvioitavaksi muutoksenhakusäännöksiä muutostarpeet oikaisuvaatimuksen ja valituslupan lisäämiseksi asioihin, joissa nämä eivät ole vielä käytössä. Muu valmistelu on kuvattu johdannossa, koska nämä hankkeet ovat kukin itsenäisiä suhteessa tähän esitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki jalometallituotteista

16 §. *Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätökseen.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin muutoksenhausta tarkastuslaitoksen tekemään päätökseen. Voimassa olevan 16 §:n 2 momentin mukaan, jos tarkastuslaitos epää vaatimustenmukaisuuden varmentamisen, päätös on perusteltava ja päätöksestä on viipymättä ilmoitettava sille, jota päätös koskee. Tarkastuslaitoksen on samalla ilmoitettava, miten hakija voi saattaa asian tarkastuslaitoksen uudelleen käsiteltäväksi oikaisumenettelyssä. Oikaisuun sovelletaan menettelyä, josta tarkastuslaitosta hyväksyttäessä on tarkemmin päätetty. Tarkastuslaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen, jolla vaatimustenmukaisuuden varmentaminen on evätty, haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Nykytilaa vastaavasti tarkastuslaitoksen päätökseen saisi hakea oikaisua, mutta oikaisumenettelyyn sovellettaisiin hallintolakia. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla hallintolainkäyttölain mukaisesti. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä valitusluvasta. Ehdotuksen mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea jatkossa muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhausta ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen ehdotetaan sääntelyn selkeyden vuoksi säädettäväksi uudessa 16 a §:ssä.

16 a §. *Muutoksenhaku ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen.* Uudessa pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen. Ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Voimassa olevassa 16 §:ssä ei ole säännöksiä valitusluvasta koskien ministeriön ja valvontaviranomaisen päätöksiä. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu lain valvonnan ylin johto ja ohjaus. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on jalometallituotteiden maahantuonnin ja kaupan valvontaviranomainen sekä hyväksyy tarkastuslaitoksen. Ehdotuksen mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

1.2 Kauppakamarilaki

3 §. *Kauppakamarin perustamislupa.* Pykälän 1 ja 3 momentteja täsmennettäisiin teknisesti muuttamalla kauppa- ja teollisuusministeriötä koskevat maininnat koskemaan työ- ja elinkeinoministeriötä. Kauppakamarin perustamiseen myöntää luvan Keskuskauppakamarin esityksestä työ- ja elinkeinoministeriö eikä kauppa- ja teollisuusministeriö. Pykälän 1 momentin mukaan lupa voidaan myöntää yhteisölle, jolla on kauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamiseen tarvittavat taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Keskuskauppakamarin tekemään esitykseen on liitettävä yhteisön säännöt ja lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahvistus toiminta-alueesta sekä selvitys siitä, että yhteisö täyttää 1 momentissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset. Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi peruuttaa 1 momentissa tarkoitettun luvan, jos luvan antamisen olennaiset edellytykset eivät enää täyty.

10 §. *Muutoksenhaku.* Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä oikaisuvaatimuksesta. Ehdotuksessa esitetään lisättäväksi oikaisuvaatimus lain 3 §:n 1 momentissa säädettyyn kauppakamarin perustamislupaa koskevaan työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen. Oikaisuvaatimuksen lisääminen antaisi tarvittaessa mahdollisuuden korjata virheellinen päätös ilman rasasta tuomioistuinprosessia ja ottaa huomioon myös mahdollinen uusi selvitys päätöksen kor-

jaamiseksi. Oikaisuvaatimusta ei esitetä luvan peruuttamiseen, koska se saattaisi aiheuttomasti pidentää asioiden käsittelyn kokonaiskestoa. Peruuttamiset ovat erittäin harvinaisia ja edellyttävät perusteellista selvittämistä. Työ- ja elinkeinoministeriön perustamislupapäätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimuksesta annettuun työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valituslupamenettely on jo käytössä kaikissa päätöksissä.

1.3 Laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä

21 §. Muutoksenhaku aluehallintoviraston päätökseen. Voimassa olevassa laissa ei säädetä oikaisuvaatimuksesta ja valitusluvasta lain 18 §:ssä säädettyjen pakkokeinojen ja 19 §:ssä säädettyjen asioiden eli rekisteristä poistamista koskevien aluehallintoviraston päätösten osalta. Ehdotetun 3 momentin mukaan valitusluvan soveltaminen laajennettaisiin koskemaan myös lain 18 §:n ja 19 §:ssä säädettyjä asioita, joista, valitetaan hallintolain mukaisesti hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituslupamenettelyn piiriin tulisivat uusina asioina myös lain 18 §:ssä ja 19 §:ssä säädettyt asiat eli pakkokeinoja ja rekisteristä poistamista koskevat hallinto-oikeuden päätökset.

1.4 Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta

14 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta lain 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin. Näistä päätöksistä valitettaisiin hallintolainkäyttölain mukaisesti suoraan hallinto-oikeuteen ilman edeltävää oikaisuvaatimusmenettelyä. Oikaisuvaatimusmenettelyä ei otettaisi käyttöön, koska se saattaisi tarpeettomasti hidastaa oikeusturvaa asioissa, jotka on perusteltua voida saattaa nopeasti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Ehdotuksen mukaan 2 momentissa säädettäisiin, että aluehallintoviranomaisen tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus koskisi kaikkia muita aluehallintoviranomaisen päätöksiä lukuun ottamatta 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä pakkokeinoista, kirjallisesta varoituksesta ja toimiluvan peruuttamisesta. Oikaisuvaatimussääntelyn piiriin kuuluisivat esimerkiksi toimiluvan myöntämistä koskevat päätökset, sillä myöntämisen edellytykset ovat kaavamaiset. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Oikaisuvaatimukseen annettuun aluehallintoviranomaisen tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä valitusluvasta lain 11 §:ssä tarkoitettujen kieltojen ja 12 §:ssä tarkoitettujen toimiluvan peruttamista koskevien asioiden osalta. Ehdotuksen 3 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi jatkossa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Nykytilasta poiketen valituslupa koskisi kaikkia hallinto-oikeuden tekemiä päätöksiä mukaan lukien lain 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja asioita ja niiden muutoksenhakua. Ehdotus olisi yhdenmukainen kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain sääntelyn kanssa hallinnollisia pakkokeinoja koskevien päätösten kanssa ja vastaisi nykytilaa sen suhteen mihin päätöksiin on mahdollista vaatia oikaisua (lakiehdotus 1.3).

Nykytilaa vastaavasti pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että päätöstä toimiluvan peruuttamisesta olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

1.5 Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta

14 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevassa pykälässä ei säädetä oikaisuvaatimuksesta ja valitusluvasta. Ehdotuksen mukaan *1 momentissa* säädettäisiin, että tämän lain nojalla annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Nykytilasta poiketen valituslupa koskisi kaikkia hallinto-oikeuden tekemiä päätöksiä ja niiden muutoksenhakua.

1.6 Laki tilaajan selvitysvastuusta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä

10 §. Laiminlyöntimaksun määrääminen. Muutoksenhausta aluehallintoviraston laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen säädetään voimassa olevan pykälän 2 momentissa, jossa ei ole säännöksiä oikaisuvaatimuksesta eikä valitusluvasta. Ehdotetun 2 momentin mukaan tilaaja saisi hakea hallinto-oikeuden päätökseen muutosta nykytilasta poiketen valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valituslupa esitetään lisättäväksi hallinnollisiin laiminlyöntimaksuihin ja seuraamusmaksuun, joista säädetään tässä laissa, työntekijöiden lähettämisestä annetussa laissa ja työsopimuslain 11 a luvussa. Oikaisuvaatimusmenettelyä ei otettaisi käyttöön, koska se saattaisi tarpeettomasti hidastaa oikeusturvaa asioissa, jotka on perusteltua voida saattaa nopeasti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Ehdotuksen ei katsota olevan ongelmallinen asianosaisen oikeusturvan kannalta. Valituslupasääntelyn laajentamisen tavoitteena on kehittää korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ylimpänä tuomioistuimena nykyistä enemmän oikeuskäytäntöä ohjaavan tuomioistuimen suuntaan. Ylimmän muutoksenhakuviranomaisen resursseja on tarkoitus keskittää niihin asioihin ja asiaryhmiin, jotka ovat oikeusturvan kannalta kaikkein oleellisimpia ja edellyttävät vaativaa oikeudellista harkintaa. Ylempi tuomioistuin voi tarvittaessa ohjata oikeuskäytäntöä näissä asiaryhmissä valituslupamenettelyn kautta annettavilla ratkaisuilla. Ehdotus vastaa jätelaissa omaksuttua (646/2011) sääntelytapaa hallinnollisen laiminlyöntimaksun muutoksenhaun osalta. Jätelain mukaan muutoksenhaku laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen edellyttää valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

1.7 Merimiesten vuosilomalaki

26 §. Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa. Pykälän 2 momentista poistettaisiin muutoksenhakusäännös, joka sijoitettaisiin uuteen 28 §:ään.

28 §. Muutoksenhaku. Työ- ja elinkeinoministeriö voi hakemuksesta vapauttaa ulkomaalaisen työnantajan noudattamasta tämän lain säännöksiä joko osittain tai kokonaan. Poikkeusta ei voida myöntää 2 §:ssä säädetystä vuosiloman pituudesta. Voimassa olevassa laissa ei säädetä oikaisuvaatimuksesta työ- ja elinkeinoministeriön 26 §:ssä tarkoitettuun poikkeuslupaa koskevaan päätökseen. Ehdotuksen mukaan uudessa 28 §:ssä säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Muutoksen myötä muutoksenhakusäännös vastaisi työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annettuun lakiin (248/1982) sisältyvää muutoksenhakusäännöstä, joka muutettiin nykyiseen muotoonsa vuonna 2014 hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisen yhteydessä (HE 230/2014 vp.). Sen mukaan ministeriön poikkeuslupapäätökseen haetaan ensin oikaisua hallintolain mukaisesti. Ehdotuksen mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä valitusluvasta. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

1.8 Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta

7 §. Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa. Voimassa olevassa pykälässä säädetään muutoksenhausta Patentti- ja rekisterihallituksen muissa kuin teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa tekemiin päätöksiin, joihin 6 pykälän nojalla haetaan muutosta markkinaoikeudelta. Markkinaoikeuden päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja valituslupa on jo käytössä. Muut Patentti- ja rekisterihallituksen päätökset koskevat muun muassa säätiöitä ja yhdistyksiä. Pykälässä ei ole säännöksiä valitusluvasta. Ehdotuksen 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi jatkossa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

1.9 Työsopimuslaki

11 a luku Työnantajien yhteisvastuu palkatessa laittomasti maassa oleskelevia työntekijöitä

7 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta 11 a luvun nojalla tehtyihin päätöksiin. Luvun 6 §:n mukaan maahanmuuttovirasto määrää päätöksellään työnantajan sekä 10 ja 11 §:ssä tarkoitetun toimeksiantajan maksamaan 3 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun ja 5 §:ssä tarkoitetut palauttamiskustannukset päätöksessä määrättyssä ajassa. Jos päätöksessä seuraamusmaksu ja palauttamiskustannukset määrätään maksettavaksi myös 10 ja 11 §:ssä tarkoitetulle toimeksiantajalle tai toimeksiantajana toimivalle muulle alihankkijalle, niin työnantaja, toimeksiantaja tai toimeksiantajana toimiva muu alihankkija vastaavat niistä yhteisvastuullisesti. Pykälässä ei ole säännöksiä oikaisuvaatimuksesta eikä valitusluvasta. Ehdotetun 7 §:n mukaan lain 11 a luvussa tarkoitettuun päätökseen saisi nykytilaa vastaavasti hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta nykytilasta poiketen valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Ehdotuksen perustelut ovat samat kuin mitä on esitetty tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain osalta (lakiehdotus 1.6).

1.10 Laki työntekijöiden lähettämisestä

38 §. Laiminlyöntimaksun määrääminen. Muutoksenhausta aluehallintoviraston laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen säädetään voimassa olevan pykälän 2 momentissa, jossa ei ole säännöksiä valitusluvasta. Ehdotetun 2 momentin mukaan tilaaja saisi hakea hallinto-oikeuden päätökseen muutosta nykytilasta poiketen valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Ehdotuksen perustelut ovat samat kuin mitä on esitetty tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain osalta (lakiehdotus 1.6).

1.11 Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta

10 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhausta akkreditointiyksikön tämän lain nojalla tekemään päätökseen säädetään lain 10 §:ssä. Akkreditointiyksiköllä tarkoitetaan turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin akkreditointiyksikköä. Voimassa olevassa pykälässä ei ole säännöksiä oikaisuvaatimuksesta eikä valitusluvasta. Ehdotetun 10 §:n mukaan akkreditointiyksikön päätöksiin saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakusäännös vastaisi siten tuotelainsäädäntöön ehdotettavia muutoksenhakusäännöksiä. Oikaisuvaatimusmenettelyä ei ehdoteta lisättäväksi lakiin, koska sitä ei ole ehdotettu myöskään tuotelainsäädäntöön.

1.12 Laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta

Laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta ehdotetaan kumottavaksi vanhentuneena. Lakia sovellettiin vuosina 1989–1993.

2 Voimaantulo

Valitusosoitusten ja oikaisuvaatimusohjeiden tarkistamisen vuoksi lait ehdotetaan tulemaan voimaan kahden kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta.

Esityksessä ehdotetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lakeihin lisättäväksi säännökset oikaisuvaatimuksesta tai valitusluvasta. Näihin muutoslakeihin ehdotettavien siirtymäsäännösten perusteella uusia säännöksiä sovellettaisiin, kun muutoksenhaku koskee uusien säännösten voimassa ollessa tehtyä hallintopäätöstä. Tällöin päätökseen voidaan liittää voimassa olevien säännösten mukainen oikaisuvaatimusohje tai valitusosoitus. Asianosaisella olisi tiedossaan hänen käytettävissään olevat oikeussuojakeinot siinä vaiheessa, jossa hän hakee muutosta alkuperäiseen hallintopäätökseen.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan korkeimman hallinto-oikeuden valituslupajärjestelmän soveltamisalan laajentamista esityksessä tarkoitettuihin lakeihin.

Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt valituslupajärjestelmää perustuslain 21 §:n vastaisena. Aiemmassa käytännössään valiokunta on kuitenkin huomauttanut sen olevan hallintolainkäytössä poikkeuksellinen järjestely, jonka laajentamiseen tuli suhtautua pidättyvästi (PeVL 57/2010 vp, PeVL 48/2010 vp, PeVL 33/2008 vp, PeVL 33/2006 vp, PeVL 37/2005 vp, PeVL 4/2005 vp, PeVL 4/2004 vp). Uudemmassa käytännössään perustuslakivaliokunta on viitannut hallintoasioiden käsittelyssä ja muutoksenhakujärjestelmässä tapahtuneeseen kehitykseen ja katsonut, että valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ei enää ole perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi (PeVL 34/2012 vp, PeVL 33/2012 vp, PeVL 32/2012 vp).

Asioiden käsittelyn joutuisuuden on katsottu voivan puoltaa valituslupaa silloinkin, kun kyse ei aina ole merkitykseltään vähäisistä asioista (PeVL 35/2009 vp, PeVL 33/2008 vp, PeVL 33/2006 vp).

Perustuslakivaliokunta on syksyllä 2012 tarkistanut korkeimman hallinto-oikeuden valituslupajärjestelmää koskevaa kantaansa. Valiokunnan mukaan valtioneuvoston piirissä on tarpeen ennakkoluulottomasti arvioida mahdollisuutta edelleen kehittää korkeimman hallinto-oikeuden roolia hallintolainkäyttöä ylimmän asteen linjaratkaisuun ohjaavan tuomioistuimen suuntaan (PeVL 32/2012 vp). (siirto nykytilan arvionnista).

Eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 230/2014 vp) antamassaan lausunnossa (PeV 55/2014 vp) perustuslakivaliokunta piti tärkeänä, että oikaisuvaatimusjärjestelmän ja valituslupajärjestelmän johdonmukaista kehittämistä ja laajentamista jatketaan. Valiokunnan mukaan tässä yhteydessä on myös syytä arvioida, onko tulevaisuudessa hallintolainkäyttölakia syytä muuttaa siten, että valituslupasääntely olisi pääsääntö, jolloin poikkeuksista siihen säädettäisiin erikseen.

Valtion virkamieslain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 90/2016 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 35/2016 vp) perustuslakivaliokunta on todennut, ettei valituslupan laajentaminen valtion virkamieslaissa tarkoitettuihin asioihin ole valtiosääntöisesti ongel-

mallista, ja viitannut aiempaan lausuntoonsa PeVL 55/2014 vp sekä siinä viitattuihin lausuntoihin.

Ehdotettu valituslupajärjestelmän laajentaminen liittyy korkeimman hallinto-oikeuden aseman kehittämiseen hallintoa ja hallintotuomioistuimia ratkaisullaan ohjaavan tuomioistuimen suuntaan. Ennakkopäätösperusteen lisäksi valituslupajärjestelmässä voidaan ottaa huomioon yksittäiseen asiaan liittyvät oikeusturvatarpeet. Yhtenä valituslupajärjestelmän laajentamisen keskeisenä tavoitteena on turvata oikeudenkäynnin joutuisuus asioissa, joihin valituslupajärjestelmän soveltamisalaa laajennetaan, sekä laajemminkin kaikissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvissa asioissa.

Ehdotetut valituslupasäännökset eivät ole ristiriidassa perustuslain kanssa, joten lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jalometallituotteista annetun lain (1029/2000) 16 § ja
lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

16 §

Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätökseen

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

16 a §

Muutoksenhaku ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen

Ministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

kauppakamarilain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kauppakamarilain (878/2002) 3 ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § laissa 1006/2015, seuraavasti:

3 §

Kauppakamarin perustamislupa

Luvan kauppakamarin perustamiseen myöntää Keskuskauppakamarin esityksestä työ- ja elinkeinoministeriö. Lupa voidaan myöntää yhteisölle, jolla on kauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamiseen tarvittavat taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.

Keskuskauppakamarin tekemään esitykseen on liitettävä yhteisön säännöt ja 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahvistus toiminta-alueesta sekä selvitys siitä, että yhteisö täyttää 1 momentissa säädettyt luvan myöntämisen edellytykset.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi peruuttaa 1 momentissa tarkoitetun luvan, jos luvan antamisen olennaiset edellytykset eivät enää täyty.

10 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen 3 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain (1075/2000) 21 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1010/2015, seuraavasti:

21 §

Muutoksenhaku aluehallintoviraston päätökseen

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 517/1999 14 §, sellaisena kuin se on laissa (1008/2015), seuraavasti:

14 §

Muutoksenhaku

Aluehallintoviraston päätökseen 11 ja 12 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun aluehallintoviraston päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tässä laissa tarkoitettua päätöstä toimiluvan peruuttamisesta on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Muutoksenhausta ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

14 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki

tilaajan selvitysvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilaajan selvitysvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä
annetun lain (1233/2006) 10 §:n 2 momentti, sellaisena kun se on laissa 1530/2009, seuraavas-
ti:

10 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Tilaaja saa hakea aluehallintoviraston päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen
siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa
hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten vuosilomalain (433/1984) 26 § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1025/2011, ja
lisätään lakiin siitä lailla 408/1999 kumotun 28 §:n tilalle uusi 28 § seuraavasti:

26 §

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan myöntäminen aiheuta olennaisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan.

28 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain (578/2013) 7 § 1 momentti seuraavasti:

7 §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

työsopimuslain 11 a luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 7 §, sellaisena kuin se on laissa 451/2012, seuraavasti:

11 a luku

Työnantajien yhteisvastuu palkattaessa laittomasti maassa oleskelevia työntekijöitä

7 §

Muutoksenhaku

Tässä luvussa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki

työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 38 §:n 2 momentti seuraavasti:

38 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Laiminlyöntimaksua koskeva päätös on annettava laiminlyöjälle tiedoksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Jos laiminlyöjä on lähettävä yritys eikä sillä ole Suomessa 8 §:ssä tarkoitettua edustajaa, annetaan maksupäätös kuitenkin tiedoksi siten kuin tässä laissa säädetään taloudellisten hallinnollisten seuraamusten ja sakkojen valtioiden rajat ylittävistä tiedoksiannosta. Laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

11.

Laki

**vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyiden toteamisesta annetun lain 10 §:n
muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyiden toteamisesta annetun
lain (920/2005) 10 § seuraavasti:

10 §

Muutoksenhaku

Akkreditointiyksikön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten
kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea
muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.
Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin mää-
rää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

12.

Laki

haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annettu laki (1086/1974).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jalometallituotteista annetun lain (1029/2000) 16 § ja
lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Ministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Jos tarkastuslaitos epää vaatimustenmukaisuuden varmentamisen, päätös on perusteltava ja päätöksestä on viipymättä ilmoitettava sille, jota päätös koskee. Tarkastuslaitoksen on samalla ilmoitettava, miten hakija voi saattaa asian tarkastuslaitoksen uudelleen käsiteltäväksi oikaisumenettelyssä. Oikaisuun sovelletaan menettelyä, josta tarkastuslaitosta hyväksyttäessä on tarkemmin päätetty. Tarkastuslaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen, jolla vaatimustenmukaisuuden varmentaminen on eväty, haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

16 a §

Muutoksenhaku ministeriön ja valvontaviranomaisen päätökseen

Ministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

kauppakamarilain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kauppakamarilain (878/2002) 3 ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § laissa (1006/2015), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Kauppakamarin perustamislupa

Kauppakamarin perustamislupa

Luvan kauppakamarin perustamiseen myöntää Keskuskauppakamarin esityksestä kauppa- ja teollisuusministeriö. Lupa voidaan myöntää yhteisölle, jolla on kauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamiseen tarvittavat taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.

Keskuskauppakamarin tekemään esitykseen on liitettävä yhteisön säännöt ja 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahvistus toiminta-alueesta sekä selvitys siitä, että yhteisö täyttää 1 momentissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi peruuttaa 1 momentissa tarkoitetun luvan, jos luvan antamisen olennaiset edellytykset eivät enää täyty.

Luvan kauppakamarin perustamiseen myöntää Keskuskauppakamarin esityksestä työ- ja elinkeinoministeriö. Lupa voidaan myöntää yhteisölle, jolla on kauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamiseen tarvittavat taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.

Keskuskauppakamarin tekemään esitykseen on liitettävä yhteisön säännöt ja 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahvistus toiminta-alueesta sekä selvitys siitä, että yhteisö täyttää 1 momentissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi peruuttaa 1 momentissa tarkoitetun luvan, jos luvan antamisen olennaiset edellytykset eivät enää täyty.

10 §

10 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen 3 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Muutoksenhaussa ennen tämän lain voi-
maantuloa annettuun hallintopäätökseen so-
velletaan tämän lain voimaan tullessa voi-
massa olleita säännöksiä.*

3.

Laki

kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain (1075/2000) 21 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1010/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Muutoksenhaku aluehallintoviraston päätökseen

Muutoksenhaku aluehallintoviraston päätökseen

—————
Hallinto-oikeuden päätökseen 18 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja 19 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.
 —————

—————
 Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.
 —————

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
 —————

4.

Laki

perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain (517/1999) 14 §, sellaisena
kuin se on laissa 1008/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

14 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen 11 §:ssä tarkoitettua kieltoa ja 12 §:ssä tarkoitettua toimiluvan peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätöstä toimiluvan peruuttamisesta on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Ehdotus

14 §

Muutoksenhaku

Aluehallintoviraston päätökseen 11 ja 12 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun aluehallintoviraston päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tässä laissa tarkoitettua päätöstä toimiluvan peruuttamisesta on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

14 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Ehdotus

14 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta *valittamalla hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitushuvan.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki

tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 10 §:n 2 momentti, sellaisena kun se on laissa 1530/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Tilaaja saa hakea aluehallintoviraston antamaan päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Ehdotus

10 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Tilaaja saa hakea aluehallintoviraston päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten vuosilomalain (433/1984) 26 § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1025/2011, ja
lisätään lakiin siitä lailla 408/1999 kumotun 28 §:n tilalle uusi 28 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan myöntäminen aiheuta olennaisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan. *Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan myöntäminen aiheuta olennaisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan.

28 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain (578/2013) 7 § 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

työsopimuslain 11 a luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 7 §, sellaisena kuin se on laissa 451/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a luku

**Työnantajien yhteisvastuu palkattaessa
laittomasti maassa oleskelevia työntekijöi-
tä**

7 §

Muutoksenhaku

Tässä luvussa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

11 a luku

**Työnantajien yhteisvastuu palkattaessa
laittomasti maassa oleskelevia työntekijöi-
tä**

7 §

Muutoksenhaku

Tässä luvussa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Muutoksenhaussa ennen tämän lain voi-
maantuloa annettuun hallintopäätökseen so-
velletaan tämän lain voimaan tullessa voi-
massa olleita säännöksiä.*

10.

Laki

työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 38 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Laiminlyöntimaksun määrääminen

 Laiminlyöntimaksua koskeva päätös on annettava laiminlyöjälle tiedoksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Jos laiminlyöjä on lähettävä yritys eikä sillä ole Suomessa 8 §:ssä tarkoitettua edustajaa, annetaan maksupäätös tiedoksi siten kuin tässä laissa säädetään taloudellisten hallinnollisten seuraamusten ja sakkojen valtioiden rajat ylittävästä tiedoksiannosta. Laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

 Laiminlyöntimaksua koskeva päätös on annettava laiminlyöjälle tiedoksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Jos laiminlyöjä on lähettävä yritys eikä sillä ole Suomessa 8 §:ssä tarkoitettua edustajaa, annetaan maksupäätös *kuitenkin* tiedoksi siten kuin tässä laissa säädetään taloudellisten hallinnollisten seuraamusten ja sakkojen valtioiden rajat ylittävästä tiedoksiannosta. Laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

11.

Laki

vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain (920/2005) 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Akkreditointiyksikön tämän lain perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Akkreditointiyksikön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
